

"SO-VISIONEN" En språngbräda in i framtiden

Arbetsplats: Solbergaskolan , Visby

Kontaktperson: Gunilla Karlsson, rektor, 0498-26 97 08

**Arbetslivsfondens
handläggare:** Siri Rynander, Gotlands län

Skribent: Sven Gustavsson

Sammanfattning: Under arbetsnamnet "SO-visionen" skapades ett framtida undervisningsrum i den nästan hundraåriga skolbyggnaden. Traditionellt tänkande ersattes av arbetsmiljöanpassade, och för modern teknik avpassade detaljer där pedagogiska behov och estetik fick vara styrande. De raka raderna av fyrkantiga bänkar ersattes av njurformade bord för fler än en elev. Slamrande stolar byttes mot ergonomiskt riktiga höj- och sänkbara stolar som satt fast i golvet. Och för att få mer golvyta utnyttjades den höga takhöjden till att bygga en balkong i ena delen av rummet, avsedd för enskilda studier eller jobb vid datorn. Skolsalen erbjöd både lärare och elever en ny och mera positiv arbetsmiljö. Förslitningsskador minskade, liksom hörselproblem och utifrån den nya miljön kunde nya och förbättrade undervisningsmetoder skapas. Inredningen tillverkades lokalt, vilket också skapade en möjlighet att ge sig in på en helt ny marknad med en enormt stor potential. Skolsalens utformning fick stor uppmärksamhet i media runt om i hela landet.

Bakgrund

En av lärarna på Solbergaskolan i Visby hade under några år jobbat med fortbildning av vuxna. Han jobbade då i en miljö totalt annorlunda än den han återkom till på skolans högstadium.

Från moderna och funktionellt utformade konferenslokaler hamnade han åter i slitna skolsalar, med slamrande stolar och bän-

kar i mer eller mindre snörräta, enformiga rader framför den traditionella katedern och svarta tavlan.

- Är det meningen man ska jobba i den här miljön, frågade sig läraren upprört och tog genast kontakt med sin rektor.

Det var så projektgruppen som skulle jobba fram "SO-visionen" föddes. I februari 1992 satte jobbet igång på allvar i

rummet.

Rektor Christer Pettersson relaterar till de problem som fanns i personalstaben:

- Vi hade problem med lärare där det var frågan om hur länge till vi skulle ha dem kvar i verksamheten. Lärare drabbas ofta av så kallad "utbrändhet" i 50-55-års-åldern.

Att en utbränd lärare inte kan skapa entusiasm hos redan skoltrötta elever är lätt att inse och sedan är man inne i en allvarlig spiral.

Förutom dessa mer psyko-sociala problem, fanns en rad andra som på sikt var skadliga för elever, lärare och städpersonal. Det var bullrigt, det var möblerat med stolar som skadade växande tonårsryggar, massor med ben att svabba runt omkring för lokalvårdarna.

Mål

Att skapa en helt ny undervisningsmiljö med tanke på bra arbetsmiljö och även anpassad till modern teknik, som skulle leda fram till en minskning av sjukfrånvaron.

Detta skulle i sin tur ge lärare på väg att brännas ut en chans till nytändning samtidigt som undervisningsmiljön skulle bli mer stimulerande för eleverna. Skolsalen skulle ge lärarna chansen att undervisa utifrån nya utvecklande icke traditionella former.

Arbetsmiljöanpassningen var tänkt att lindra förslitningsskador, underlätta för hörselskadade och öka den ergonomiska medvetenheten.

Genomförande

Sedan den återvändande läraren gjort ledningen för skolan uppmärksam på hur den dagliga undervisningsmiljön verkligen såg ut, bildades en projektgrupp. I nära samarbete med arkitekter, byggen-treprenörer, lärare och sjukgymnaster inleddes arbetet med att skapa framtidens

skolsal.

I sammanhanget tog också skolans rektor kontakt med Arbetslivsfonden.

- Utan den ekonomiska hjälpen utifrån hade aldrig rummet gått att förverkliga, säger Christer Pettersson.

Fonden beviljade ett bidrag på 200 000 kronor. Den totala kostnaden stannade på 750 000 kronor och det inkluderade all den nya tekniska utrustningen som köptes in.

Länsarbetsnämnden fanns också med och hjälpte till med finansieringen.

- Kostnaden stannade på ett kvadratmeterpris på 9 000 kronor. Vid ombyggnader brukar man räkna med 6-7 000 per kvadratmeter, säger arkitekterna Åke Jansson och Bo Lövgren.

Från det att projekteringarna satte igång i februari 1992, så var salen färdig att invigas av kunskapsförstärkande elever ledda av hungriga lärare i november 1993.

Resultat

Vid invigningen i november 1993 kunde Solbergaskolans rektor Christer Pettersson inte bara stolt visa upp en ny skolsal med bra arbetsmiljö för samhällsvetenskapliga ämnen. Vad salen visade upp var en vision om framtidens undervisningsrum.

Istället för traditionella bänkar och lösa stolar fanns nu några få golvfasta mjukt njurformade bord. Vid varje bord finns plats för sex elever på höj- och sänkbara stolar, också de fasta i golvet, för att slippa slammer och för att göra det lättare att arbeta för städpersonalen.

Istället för en kateder finns det en flyttbar talarstol. Ett bord med den vanliga overheadapparaten, liksom flera andra moderna tekniska apparater avpassade för moderna ungdomar i undervisningssyfte. Mest iögonfallande är dock balkongen. En lösning som genialiskt förvandlade rummet på 60 kvadratmeter till ett på 80 kvadrat. Allt inom samma väggar och tak. På balkongen inreddes en avskild studie-

höra med tillgång till dator. De flesta inredningsdetaljerna tillverkades i naturmaterial hos en lokal snickerifirma och väggarna målades i tilltalande färger med äggoljetempera. Att använda naturmaterial, fanns det också en tanke bakom, eleverna skulle göras ekologiskt medvetna.

Belysningen riktades uppåt och gjordes reglerbar.

På golvet lades en mjukare matta in, som tillsammans med andra ljuddämpande åtgärder i taket gjorde rummet tystare.

Några andra tekniska detaljer som gjorde rummet lämpat för personal som måste jobba sig tillbaka under en rehabiliteringsperiod efter begynnande förslitningssymtom är dessa: Höj- och sänkbar skrivtavla, fjärrkontrollerad allehanda teknisk utrustning, fasta tekniska hjälpmedel som inte behöver hämtas i något förråd och tas med till skolsalen varje gång det ska användas, samt fällbara arbetsbord i ståriktig höjd.

I samband med att skolsalen började användas ökades också den ergonomiska medvetenheten hos elever och personal, genom att en sjukgymnast undervisade i hur man skulle använda de sittriktiga stolarna.

Den nya skolsalen skapade en ny positiv arbetsmiljö, som både lärare och elever tycker om, alla ville vara i salen. Eleverna kände sig värdefulla när man satsade så här på deras skolmiljö, lärarna fick en nytändning.

Lärare med hörselproblem kunde fortsätta arbeta i den nya tystare salen.

Förslitningsskadorna minskade överlag.

Värdering

Satsningen på rummet gav Solbergaskolan enorm goodwill runt om i hela landet, vilket säkert inspirerat många andra skolor att göra liknande satsningar.

- Eleverna tycker det är fint i rummet, de känner att de tas på allvar. Det är tyst, utan

bänkar som skrapar mot golvet och ljuset ihop med färgerna är behagligt. Det skapar en bra undervisningsmiljö helt enkelt, sammanfattar en av de som jobbat mycket i salen - Martin Bogaeus.

Dåvarande rektorn Christer Pettersson fyller i:

- Vi märkte efter bara en kort tid att det blev mer positiva elever, vilket underlättar för lärarna och gör arbetet mer stimulerande.

- För de lärare som jobbar där har det märkts en markant nytändning. Jag tror att kostnaderna för rummet betalar sig mycket snabbt. Rehabiliteringskostnaden för en lärare under ett år beräknas bli 300 000 kronor.

- Varje krona instoppad här ger mer tillbaka, konstaterar Lasse Weijnitz, som efter ett kvarts sekel i läraryrket kanske var en av de som räddades av rummet, då han började närma sig den "kritiska" åldern.

Städpersonalens betygsättning är också enbart positiv, då det nu bara finns en fjärdedel så många stols- eller bordsben som stör dem i deras arbete.

Christer Pettersson påpekar att kostnaderna för liknande ombyggnader i framtiden kommer att bli mindre. Projekteringsarbetena är ju gjorda, så det är bara att ta tillvara de kunskaper man fick när man skapade "SO-visionen" i Visby.

Här fyller den nuvarande rektorn Gunilla Karlsson i:

- Om ett par år ska salarna för de naturorienterade ämnen renoveras. Innan dess ska vi sätta oss ner och fundera ordentligt på hur vi ska ha det. Mycket kommer att forma sig utifrån vad vi gjort i "SO-visionen".

Det Gunilla Karlsson värdesätter mest utöver att arbetsmiljön i det aktuella rummet blev så bra, är främst två saker.

- Dels att det skapade en medvetenhet om hur viktig arbetsmiljön är, vi börjar numera alltid den diskussionen utifrån en helt annan utgångspunkt än tidigare.

- Sen fungerar rummet bra som kontrast till de övriga lokalerna. Utifrån "SO-visionen" ser vi hur dåligt miljö det är på skolan i övrigt.

Vid invigningen talades det om att rummet aldrig skulle bli klart. Så har också blivit fallet. Ständigt pågår det en förbättring. Fotstöden på stolarna har till exempel bytts ut och man diskuterar hur man ska dämpa den redan låga ljudnivån ännu mer. Lasse Weijnitz, en av lärarna som jobbar i rummet säger så här:

- Slamret är helt borta. Ljuset är mycket bra, vilket speciellt märks då man undervisat i andra salar. Sen är det perfekt att man slipper fara runt hela skolan och leta efter olika apparater. Tidigare flängde man genom korridorerna med en videovagn. Nu finns den i salen vilket gör att man också använder den på ett annat sätt. Hela undervisningen kan lättare ställas om.

- Ytterligare en positiv sak är höjden på borden. De är i lagom höjd, vilket gör det bekvämt att stå och samtala med eleverna och man behöver inte böja sig som man alltid gjorde tidigare.

Och vad tycker eleverna?

- Det var lite problem i början när de skulle vänja sig att sitta fler vid samma bord. Men de har lärt sig och balkongen använder de oftast helt spontant då de vill gå undan och jobba med något.

Eleverna i salen har fått lära sig att bli betittade. Fortfarande strömmar intresserade till Solbergaskolans "SO-vision" för att se salen och snappa upp idéer de kan plocka med sig hem till sin egen skola.

- Uppmärksamheten tror jag också gör både personal och elever stolta, spekulerar Gunilla Karlsson.

Idén med möblerna har också fått en kommersiell avlöpare i en helt nystartad firma som ska ge sig ut på hela den svenska skolmöbelmarknaden.

Bidraget från Arbetslivsfonden skapade således inte bara bättre arbetsmiljö, utan låg till grund för en helt ny företags-etablering.

April 1995

ISSN 1104-6449